

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5— "
četrt leta . . . 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naš položaj in šolstvo.

Podaval na 24. glavni skupščini Zaveze dne 11. VIII. 1912 v Celju Karel Kveder, učitelj v St. Juriju ob J. ž.

Naš položaj je v bistveni zvezi s stanjem današnje vzgoje in pouka po šolah, s stališčem, ki ga zavzema javnost proti šolstvu ter se zrcali najbolje v naših gmotnih in pravnih razmerah. Treba se mi zdi, najprej na kratko orisati prvo dvoje in potem šele naše stanje, kakšno je in kakšno bi moralo biti.

Dandanes je položaj tak, da se ne izkazuje samo potrebno braniti nas same, ampak sploh ljudsko šolstvo. Nasprotniki napadajo šolstvo kot tako, ker mu podtikajo razne slabe posledice. Prizadevajo se rušiti temelje ljudskega šolstva, od katerih je zavisno naše pravno in gmotno stanje.

Svoji mi poverjeni nalogi bom torej najbolje ustregel, ako branim šolstvo in s tem tudi nas.

I.

Kako je šolstvo pojmovati.

1. Moderno šolstvo je, kakor znano, najmlajša naprava, ki se je že v prejšnjem stoletju v dosegu višjih kulturnih uspehov družbe izkazala kot prepotrebna.

Takoj ob njegovem rojstvu se je pojavilo proti modernemu, neodvisnemu šolstvu nasprotstvo tistih, ki tudi dandanes zase ne potrebujejo napredka, višje kulture.

Na drugem mestu sem že označil kulturno nalogo šolstva sledeče:

a) Po šolstvu naj bo vsakodobno nastajajočemu rodu mogoče, da se vzdržuje na kulturnem stališču, ki so ga priborili po velikih naporih in bojih predniki.

b) Šolstvo naj usposobi nastajajoče rodove tudi napredovati v kulturi.

Ta kulturna naloga je šoli bistvena; je v ta namen se je mogla osnovati in le pri zasledovanju te naloge se rentira in tudi ostala v skladnosti s privatnimi interesi razumnih staršev glede svojih potomcev.

Kakor vsaka družabna javna naprava nalaga seveda šolstvu prebivalstvu tudi stroške in bremena. Na ta bremena pa kažejo neprijatelji šole in nas, da so vir raz-

nih gospodarskih kriz, posebno splošnega zadolževanja.

Obetajo tudi nerazsodnim masam, da je rešitev iz gospodarskih kriz najlažje mogoča z raznimi preosnovami šolstva, ki jih priporočajo kakor: z delno odpravo šol, z zmanjšanjem učnega osebja, s skrajšanjem učne dobe, sploh s poslabšanjem šolstva.

2. So li sploh vsakodobno živeči dolžni vzdrževati poleg drugih kulturnih nprav tudi ljudsko šolstvo z omenjeno kulturno nalogo?

Na to vprašanje se mi zdi v umevanje našega položaja predvsem potrebno odgovoriti, in sicer zato, ker nam dosedaj še manjka jasnega in povoljnega utemeljevanja.

Udobnost, v kateri živi vsakodobni kulturni človek, ima le v mali meri svoj izvor v lastnem prizadevanju, niti v toliko v prizadevanju soobčanov, v mnogo večji meri je plod prizadevanja vseh prednikov.

Kulturni človek je ponajveč dedič kulturnih pridobitev prejšnjih; njim se imamo zahvaliti za naše ugodno kakor neugodno stanje. Zaradi tega smo dolžni vse kulturne uspehe v polni vrednosti in kolikor mogoče pomnožene izročiti zopet naslednikom.

S to dolžnostjo se ujema naša prej označena naloga šolstva, slednja je v njej zapopadena. Za potomstvo moramo skrbeti v materialnem kakor v duševnem oziru. Ta skrb je najuspešnejše realizirana v šolstvu. Šolstvo naj opremlja bodoče učinkujoče s potrebnimi zmožnostmi potomstva vzgoje in naobrazbe, in sicer za intenzivnejše nadaljnje proizvajanje vrednot, kakor za njih razumnejšo porabo. Nemci imajo za to ob sebi umevno splošno dolžnost vsakodobno živečih lepo geslo:

»Lasst uns unseren Kindern leben.«

Zato pa so dosedaj tudi z lahkoto nadkrijevali, in gospodarsko premagovali povsod tiste zanikrne sosedo, ki so zane-marjali od nekaj že svojo mladino, živeč le sedanjosti in prezirajoč vse, kar bo po njih minevanju. Koder sedaj živeči dose-pajočim ne privoščijo v popolni meri sistematične vzgoje in naobrazbe ter jih morda celo še v zgodnji mladosti izkorišča-ja v sebične namene, tam se blaginja

mene, da dobi potem kaka ekselencja pohvalo v obliki okroglega — in tako gre dan na dan, leto za letom. Ubogi učitelj se izpostavlja ljudski nevolji, a tisti krogi, ki imajo dolžnost, pa tudi moč, tisti vale potem krivdo na učitelja trpina. Sovražniki šole in učiteljstva vihte potem svoj bič nad ubogo paro, in sv. Birokracij odobruje in blagoslavlja preganjanje.

Da pa svet zve, česa je sposoben avstrijski birokratizem, na kak način le-ta izboljšuje šolstvo, hočemo pod gorenjim naslovom prinašati cenjenim bralcem najbolj dehteče cvetke z zelene mize.

Danes si n. pr. izberimo nedolžno li-lijo!

Daleč tam v zlata bogati Kaliforniji v mestu Los Angela se je ustanovilo društvo »Segno Club«, ki zbira pod svojim praporom izmozgane, inpotentne ljudi ter ima namen zdravljenje svojih društvenikov po pismenih navodilih, da bodo zopet mogli poklanjati žrtve boginji Veneri. Poleg teh pismenih navodil pa dobe društveniki tudi brošure, kakor: »Kako more biti človek srečen, ako je tudi oženjen?«, »Kaj bi vi najrajši storili?« itd. Društvenina je neki precej visoka. Reklama za društvo je neki razširjena po vsem svetu

nikdar ne more uveljaviti; tako ravnanje odraslih je glavni znak nekulture dotičnega prebivalstva. V nekaj pokolenjih se je dosedaj še vedno maščevalo s propastjo dotičnega naroda, če že ne glede občevalnega ali materinskega jezika, pa gotovo na gospodarskem polju.

Iz navedene dolžnosti odraslih, ki ob-sega tudi kulturno nalogo šolstva, se po-daje ob sebi jasno in povoljno smoter vzgoje in pouka po šolah.

Šola naj dosepevajoče etično tako na-obrazuje, da se bodo zavestno in voljno udeleževali stremeljenja vseh po večji udobnosti na tej zemlji, ki tvori ravno kul-turo.

To stremeljenje se seveda v množici sedanjega prebivalstva ne da še konštatirati kot zavedno, stremi pa vendar na-prej v tem smislu, ker je v to prisiljena. Kdor pa ima v resnici to voljo in jo zavedno, z energijo udejstvuje, skladno s pri-zadevanjem drugih, tega smatramo po pravici za značajnega človeka.

Pouk je v šoli predvsem vzgojno sredstvo. Po njem naj postanejo nastajajoči v taki meri inteligentni ali porabni za kulturno življenje, da ne bodo več sami stavili nadaljnemu socialnemu in go-spodarskemu razvoju nepremagljivih zaprek; zavestno, spoznavajoče naj pripo-morejo v kulturnem procesu.

V taki luči nam razkazujejo reforma-torji vzgojne in učne smote šolstva in sredstva v njih udejstvovanje. Po njih zaslugi začena šola zbuja tudi večje zanimanje v širši javnosti.

Šola more s tem le pridobiti in z njo sčasoma tudi mi.

II.

Najvažnejše reforme vzgojnih in učnih sredstev, ki jih priporočajo reformatorji in s katerimi se osvetljujejo zahteve do osebnosti učiteljeve.

1. Nadzornost in dobra učna metoda nista reformatorjem glavni predpogoji uspešnega pouka. Razkazujejo nam, da je slednji predvsem odvisen od gotove mere etičnih lastnosti v učencih, in sicer od njih vestnosti, natančnosti in pravičnosti. V pojasnjevanje se dovoljjem navesti do-ločni primer iz šolskega življenja:

Učencem dam nalogo, naj izračunajo, koliko je vreden voz sena 20 q, ako je

in najbrže ji je sedel na lep kak izmozgani patron z zlatim ovratnikom.

In po svetopisemskem reku »oko za oko, zob za zob« je prišel z Dunaja ukaz na deželne šolske oblasti. Nekatero so ga potem obelodanile meseca svečna tekočega leta. V tem sila važnem odloku se opisuje zgoraj navedeno delovanje ime-novanega kluba in konec se glasi: »... Šolsko vodstvo se pozivlja, opozoriti šolsko mladino na nerealno delovanje tega kluba ter jo pred njim svariti.«

Čenjeni bralec, v duhu vidim tvoj presrčen smeh, ali stvar je vendar jako resna. Le pomisli, od cesarskega Dunaja pa notri do sedeža zadnjega okrajnega šolskega sveta ni bilo pri zelenih mizah moža, ki bi se osmelil napram vladi ter vrgel to bedarijo na stran. Li ni to sramotno izpričevalo za funkcionarje, ki drže v rokah vajete našega šolstva? Bog daj, da bi se kmalu rodil tisti, ki pomete ta Avgi-jev hlev, zakaj do takrat s šolstvom ne pojde naprej!

Dragi bralec, prihodnjič ti pokažem mačeho, do takrat pa sestavljam učno sliko »Segne Club« po vseh formalnih stopnjah!

Sršen.

dnevna cena q sena 4 K. V pojmovanje, da velja 20 q 20x4 K ne pomaga toliko nar-zornost nego čut pravičnosti, ki nas silí, da priznavamo 20 q 20kratno vrednost 1 q; zakaj krivično bi bilo prisojati 20 q manjo in tudi krivično prisojati večjo vrednost.

V praktičnem življenju se celo nešolan človek nauči računati, samo da ima dovoljno razvit čut pravičnosti. V nešteti-h gospodarskih slučajih mora odvagati svoj lastni sebični interes napram egoizmu drugih in obračunska gospodarska zadeva najde le rešitev v pravičnosti za oba pri-zadeta. Ponudimo li komu za njegovo blago polovično ali še manjo vrednostno ceno, gotovo ni toliko intelektualno uža-ljen kakor moralično. Ne bo nas smatral za slaboumneža, ampak za falota in izko-riščevalca.

Subtilnost in razboritost intelekta, ki sta pri učenju tako potrebni, povzročata šele gotova mera vestnosti, pravičnosti, sploh značajnosti.

2. Za vzgojo značaja pa zahtevajo reformatorji v prvi vrsti preosnovo šolske discipline v demokratiškem smislu. Po samovladju in samoodločevanju naj se mladina sama vzgaja pod vodstvom učiteljev k pokornosti, k rednosti, k samo-stalnosti v ukrepanju in v preudarjanju. Sama naj določa zakone redu in discipli-ne, pokorava naj se iz sebe izvoljeni lastni avtoriteti.

Tako preosnovo šolske discipline mo-ramo le pozdravljati, ker pomenja res vel-lik korak na bolje. Saj se vendarle tak način discipline ujema s socialnim redom v javni družbi, s splošno, enako in tajno volilno pravico državljanov.

Ako velja, da mora šola vzgajati za življenje, potem se dosedanji absolutizem v šolski disciplini res ne ujema več s po-znejšim javnim nastopom dosepevajočih v družbi.

Po takim načinu discipline nam bo možno vzgajati mladino k svobodi, ne več k hlapčevstvu. Svobodo občutimo le tedaj ako se ujemata pokornost in avtoriteta z našo samostalnostjo in popolnim samo-odločevanjem.

3. Etično vzgojo k svobodi nam je pa treba utrditi v mladini za bodoče javno življenje. Zato zahtevajo reformatorji kot dopolnilo še uvedbo socialnoetičnega pouka že v ljudskih šolah. Naobrazba vesti je namreč odvisna tudi od obzorja ali za-vednosti dosepevajočih, njo je treba širiti. Zavest naj ne objema samo lastne indivi-dualitete in najbližjih ciljev najprvoetnejših nagonov, pojmovati mora vlogo osebnosti svoje v skupnem življenju družbe.

Ta socialno-etični pouk naj uvaja učence v umevanje etičnih pogojev skupnega življenja družbe, v umevanje etičnih pogojev solidarnosti pri zasledovanju kulturnih ciljev. Tudi vse druge dosedanje učne discipline priporočajo reformatorji izrabljati v vzgojne namene bolje in uspešnejše nego dosedaj.

4. Tu se nam pojavlja pojem delovne šole, ki si ga moramo natančneje ogledati. Nasprotniki ga hočejo namreč zlorabiti v poslabšanje šolstva. Vsi vemo, da nečelo kmetiški starši svojih otrok zaradi obla-nja, žaganja, okopavanja in kolikor je ta-ko jako koristnih manualnih opravkov, pošiljati v šolo. Taka in še koristnejša opravila opravljajo otroci vsak dan doma; starši pa pošiljajo otroke v šolo zaradi na-obrazbe, zaradi pouka. Po kmetiških šo-lah kaže za dečke uvesti kvečjemu roko-tvorni pouk za pridobivanje ročnosti v porabljanju navadnega orodja, in sicer za

LISTEK.

Iz torbe avstrijskega sv. Birokracija.

Avstrijski birokratizem je pač po vsem svetu znan, ali kar uganja, odkar se je opasal z belo-žoltim pasom, presega pač vse meje. Čas bi že bil, da bi šolske birokrate pognali tja, kamor spadajo, namreč na Studenec. Bog ne daj, da bi iskali zlo tamkaj, kjer tiči! Povišanje učiteljskih plač, nadaljna izobrazba učiteljev na državne stroške, preprečevanje huj-skanja napram šoli, zidanje in vzdrževanje šol na državne stroške, o teh stvarih ne morajo slišati; pač pa upajo povzdigniti šolstvo s šikaniranjem učiteljstva in s cen-ti popisanege papirja v obliki raznih od-lokov, ki frčijo dan na dan skozi šolska okna, iskaje zadnjega počitka v prahu šolskega arhiva. Danes zahtevajo od učiteljske pare, da »vpliva« na merodajne faktorje glede razširjenja šole, jutri zaradi nove stavbe, zopet drugi dan naj agitira za razna društva, naj zbira med učitelj-stvom in učenci denar za raznovrstne na-

najpreprostejša kolarska, mizarska, tesarska in kovaška dela. Koliko je treba pri kmetovanju preprostih reči in orodja, ki si ga naj bodoči kmet unejše sam napraviti in popraviti. Rokotvorni pouk naj bo za dečke to, kar je pouk v ženskih ročnih delih za deklice. Ker ni mogoče tega pouka v doglednem času splošno uvesti, se mora omejiti vzgoja delavnosti na učne discipline. Vedno pa mora šola ohraniti svoj značaj: ostati mora izobraževalnica, vzgajališče z rokotvornim poukom ali pa brez njega. Nesmiselno je zahtevati, da bi bila v prvi vrsti delavnica (Werkstätte).

Tudi starši se namreč zavedajo, da si otroci navadno šele v šoli pridobijo pri učenju, pri reševanju raznih nalog in problemov, tista značajna svojstva, ki šele pretvarjajo gibanje rok v smotreno delo tudi v vsakdanjih opravilih. Za taka značajna svojstva smatramo vztrajnost, vestnost, natančnost in razumnost.

Nezanesljivim, vihravim otrokom obljublja starši, da jih bo že učitelj v šoli »zrihtal«. Saj so res šolska opravila, kakor opazovanje, iskanje in reševanje problemov, izvrševanje nalog itd. tudi delo, samo drugo nego vsakdanje okolo hiše. Od slednjega se šolsko delo ne razlikuje ne le po tem, da mladina ne uporablja zgolj sirovih mišičnih sil, ampak da ji prizadeva neprimerno večje težave in napore nego katerikoli domače. V samodelavnosti pri učenju morajo učenci proizvajati neprimerno več premagovanja, vestnosti in natančnosti, preudarjanja in vztrajnosti, nego pri kateremkoli ročnem delu na polju, v hlevu ali travniku. Razni učni predmeti so mučni in naporni — navzlic nazornosti in dovršeni metodi — tudi takim učencem, ki so doma pri vsakem delu jako pridni. Koliko je učencev, ki rajši opravljajo doma domače posle, nego bi šli v šolo, ker jih ravno domače delo ne utrudijo tako kakor šolsko. Slednje zahteva od njih silnejšega, dasi ne enakomernega zgolj mišičnega napora. Pri domačih opravilih niti otroci ne pridobe omenjenih značajnih svojstev, ki jamčijo šele uspešno delo, in sicer iz enostavnega vzroka. Starši se pri svojih obilnih poslih ne utegnejo v dovoljni meri posvečati svojim otrokom, tudi ako bi bili zato zmogni. V težavnih šolskih poslih izvaja šole učitelj v mladini sile in potence, ki jih še niso nikdar doma iz sebe proizvajali, o katerih se še niso nikdar zavedali, da jih sploh posedujejo in da šele po njih rase moč in pomen človeka. Po šoli naobraženi otroci se navadno potem tudi doma lotijo vsakega dela z drugim preudarkom, s prej neznan odločnostjo, razumnostjo, vestnostjo in natančnostjo. Seveda mora učitelj učence pri pouku dosledno in najizdatnejše pritegniti k samodelavnosti enako kakor pri vzdrževanju discipline.

Moderna sedanja šola je lahko in mora biti vedno tudi delovna šola; ni ji pa treba neobhodno delavnice za rokodelske obrti, niti kmetije, ki bi jo morali učenci obdelovati.

5. Le prožnemu, v dobi rasti s telovadbo utrjenemu in gibčnemu telesu ne bodo delali težavnih mišičnih naporov in obrti in kmetijskih poslih pozneje posebne utrujenosti, ki je skoraj vedno vzrok, da izgublja mladež veselje do dela. Zato priporočajo reformatorji v mnogo izdatnejši meri telovadbo po vseh javnih šolah. Da je ravno telovadba, posebno po sokolskem načinu izmed prvih in najimunitivnejših vzgojnih sredstev, se žalibog še neče pripoznavati.

Toliko se mi zdi potrebno orisati ideje in nasvete reformatorjev glede izboljšanja šolstva z ozirom na sredstva in cilje vzgoje in pouka. (Dalje.)

I. obrambna razstava se otvori v nedeljo, 15. septembra, ob 11. uro popoldne v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani.

„Edinosti“, kolikor gre njej.

(V odgovor članku »Učit. Tovarišu in njim, ki jim gre« v »Edinosti« št. 253. — 10. septembra t. l.)

Bolj občutljivega časnika nego je »Edinost« ga menda ni zlahka. Poveš kdaj javno resno besedo, češ, to in ono mi ni prav, takoj je ogenj v strehi in splošna zbežanost je direktiva. V »Učit. Tovarišu« z dne 6. septembra smo se usojali (oj, kolika predrznost!) opozoriti na dejstvo, da snuje C. M. dr. za Istro v Piranščini hrvaško ljudsko šolo za slovenske otroke. Pridodali smo kratek, čisto na vzgojnih načelih sloneči komentar ter slednjem prosili (več ponižnosti ni mogoče zahtevati!), naj se zadeva učnega jezika uredi na način kakor ga zahtevajo jezikovne razmere v Piranščini. Članek je imel naslov: »Edi-

nosti in drugim, ki jim gre«. »Edinost« ga je pa velikodušno vzela vsega na svoj račun in na račun — tržaških »prvoboriteljev«, oziroma še vodstva tržaške slov. politike, na katere dva faktorja nihče ni mislil in ju naš prvi članek niti s senco besede ne omenja. Edina korporacija, ki smo jo omenili v prvem članku, je C. M. Družba za Istro, in nihče drugi, izvzemši »oni, ki so imeli pri ustanovitvi te šole in določitvi njenega bodočega učnega jezika glavno besedo«. Kdor zna brati, temu je tedaj bilo pač jasno, da ti »oni« niso go spodje krog »Edinosti«, kar je pač razvidno že iz dvojnega posvetila v naslovu članka.

Mi »Edinosti« nismo »apostrofirali celo radi stvari, za katero nima niti najmanjše odločilne besede«, ampak zaradi tega, ker slovenske javnosti ne informira vsaj teden dni potem, ko je to storil že »Piccolo«, o vevlačnem vprašanju celokupnosti slovenskega naroda. Ne zahtevamo od nje ne »petja z loparjem« ne »zastupljanja«, ali pojasnila bi nam lahko to zadevo, ki ni samo zadeva istrskega vodstva in uredniške tajnosti. To je šlo na naslov »Edinosti«. Če je že napisala ali ponatisnila skrbpuno notico o »Kako ne-sramno lažejo«, v kateri se sklicuje na članek v »Piccolu«, ki smo ga tudi mi omenili v prejšnji številki, potem bi lahko pristavila par besed v nadaljno pojasnilo za one svoje čitatelje, ki tudi mislijo in se ne puste samo pitati s takim praznim bobnanjem iz — benečanskih časov. »Privandrani« ali ne »privandrani« (pregledati, kaj govori zgodovina o selitvi narodov!) to nas nič ne briga, zdaj smo tu, in hočemo jasnosti in ne slepomišenja. In ker hočemo jasnosti, nas »Edinost« pita z »ignoranco«. Dobro, naj bo, nevedni smo, zato nam pa vi, gospoda, razjasnite zadevo, brez »loparja« seveda. Ali če mi po »Edinosti« ne poznajo specifičnih istrskih razmer, kaj naj potem šele rečemo o »istrskem vodstvu«, ki jih tako dobro pozna, da slovenskim otrokom slovenskega prebivalstva ponuja hrvaško ljudsko šolo? In to v sami Istri! Na to odgovorite zdaj! Mi, »modrijani« se spričo tega dejstva le čudimo, kakor se je čutil italijanski okrajni šolski svet v Kopru, ko je to šolo priporočal. In če se čudimo menda v tem ni nobene »zlobe«, kakor nam jo hoče napraviti »Edinost«. O »osebno žaljivih insinuiranjih« govori sicer »Edinost« le v splošnem, vendar jo pozivljamo, da naj nam navede iz našega prvega povsem stvarnega in današnjega članka le eno osebno insinuiranje, če more; cekin dobi zanjo. Tako pisarjenje je res »petje z loparjem«, to naj si zapomni »Edinost«. Mi nobenega nismo in niti ne mislimo osebno žaliti, da celo zahvalo vemo gospodom pri »Edinosti«, da so z »dobrohotno besedo apelirali« v preporni zadevi »na kompetentne strani« in dosegli, da je stvar že povoljno rešena.

Pri tem pa omenimo dvojje. Prvič, da tedaj tudi pri »Edinosti« niso bili zadovoljni z učenim jezikom nove šole, drugič, da imajo vendarle tudi oni nekaj odločilne besede. Zdaj smo se pa našli, kaj ne, in prijatelji smo si lahko zopet. Samo glede »dobrohotnosti« besede smo pač mnenja, da časih odločna beseda tudi kaj zaleže, in tudi naša bo, dasi temu ali onemu ni všeč. Seveda se popolnoma vjemamo z »Edinostjo« glede »zasluge«, ker tudi mi menimo, da vršitev narodne dolžnosti ni in ne sme postati nobenemu »zasluga«. Zato pa, draga »Edinost«, je bilo tvoje obrpstrkanje »mi« in »mi« začetkom članka prav brezokusna poza. Stari bojevniki v Trstu in Istri menda le še niso ves narod, ali ne? In kar se »mačkov« tiče, bodite previdni, ker bogzna, kje povsod je tak maček kazal že kremplje, medtem ko so si rodoljubi nabirali zasluge. Glejte, »maček«, ki je nam podal informacije v preporni zadevi, ni ne Kranjec, ne liberalcec, ne klerikalec, morda goreč »Edinjaš« tudi ne, pač pa je — to smemo izdati — rodom Istran in sedaj tržaški meščan in pomagal je, kolikor znamo, tudi vam, da ste »položili solidno podlago za nadaljno snovanje na različnih poljih« itd., kakor se v vašem članku lepo bere. Menda se bo še smel oglašati, četudi ne tiči v tem ali onem »vodstvu«. Prav pa je, da slovensko Ciril-Metodovo družbo pripoznate za svojo dobrotnico, ali za to družbo smo žrtvovali in še žrtvuemo Slovenci iz vseh dežel, in tedaj smemo morda tudi mi časih kakšno blekniti. Le manj kampanilizma in manj bojzani za zasluge!

Kar se pa tiče zadeve nove ljudske šole v Piranščini, bomo jo tudi v nadalje zasledovali. Tega nam nihče ne bo prepovedal, to smo dolžni storiti že kakor slovenski učitelji. In kakor se bo zadeva obrnila, se bomo zopet oglašali, ker »Učitelski Tovariš« ni tujec ne v Trstu ne v Istri, temveč ima tamkaj domovinsko pravico, saj je že 52. leto glasilo slovenskega tržaškega in slovenskega istrskega učiteljskega. Do tedaj pa ne izpregovorimo več.

Počitniški tečaj „Slovenske Šolske Maticе“ v Ljubljani.

Dne 7. septembra 1912 smo zaključili dvatvedenski počitniški poučni tečaj za slovenske učitelje. Tečaj se je obnesel prav dobro. Prvi teden je bilo udeležencev kakih 50. S Koroškega so pritisnili šele drugi teden, ker so imeli šolo do konca avgusta, a dopusta za tečaj jim c. kr. dež. šol. svet koroški ni dal. Kaže se povsod tista ljuba naklonjenost do slovenskega učiteljstva! Tečaja se je udeležilo 29 tovarišic in 31 tovarišev, skupaj 60. Lepo število! Pa se je tudi poznalo, kamor smo prišli! Ne mislim toliko na čebljanje in dovtime, ker smo bili pametni in mirni, temveč na prostor. Šolsko sobo smo napolnili in zadnje došli so morali stati ali si poiskati stole. Štajerci, Korošci, Primorci in Kranjci smo bili le Slovani in kolegi. V najlepši harmoniji in marljivem delu smo skupaj preživeli dva tedna. Gg. predavatelji so bili jako vljudni in so se potrudili, v kratkem času podati nam primerno mnogo tvarine.

Naj podam le nekoliko pregleda, zlasti za one, ki bi se bili radi udeležili tečaja, pa jim za takrat ni bilo mogoče.

Prvi teden. Začetek v ponedeljek, dne 26. avgusta, zjutraj ob sedmih.

I. Dr. Jos. Tominšek: Filozofija in pedagogika. (3krat po dve uri.) Estetika, kritika, naivnost. — To so tri besede, ki pa skrivajo v sebi mnogo pedagoške tvarine. Gg. predavatelj je pametno poudarjal, naj se novosti ne prezirajo, toda vendarle previdno preizkušajo.

II. Prof. L. Lavtar: Matematika. (6krat po eno uro.) Logaritmi, obrestno obrestni račun, rentni račun itd. — Zanimivo, zlasti za one, ki se logaritmov nismo učili. Škoda le, da so logaritmi in naše plače v taki strašni razdalji!

III. Dr. L. Poljanec: Prirodoslovje. (6krat po eno uro.) Kako prebavljamo najvažnejša živila (s kemijskimi poizkusi). Življenje v domači mlaki (biološko predavanje s projekcijami in slikami pod drobnogledom). O praživalih, ki povzročajo nalezljive bolezni. — Zanimivo je, koliko vidnih in nevidnih sovražnikov, ki se bojujejo med seboj, mora človek nositi v svojih organih. Ni čuda, ako človek dobi sive lase!

IV. Dr. Gv. Sajovic: Prirodopis. (6krat po eno uro.) Žival-rastlina (z demonstracijami objektov in slik). Pregled rastlinskega sistema (s poizkusi in demonstracijami slik). Na rastlinskem cvetju (z demonstracijami živih rastlin, modelov in slik). Pogled v botaniški vrt in prirodopisni oddelek dež. muzeja. Naše kače. — Koliko lepega in zanimivega se nahaja v prirodi, česar pa dostikrat niti ne vidimo!

Drugi teden.

V. Dr. Fr. Ilešič: Slovenščina. (6krat po eno uro.) Ljudska etimologija. Tujke in izposojenke. Zgodovinski razvoj v pomenu besed. Besedne skupine. Jugoslovanski jeziki in dialekti. Rekonstrukcija starejšega jezikovnega stanja iz sedanjih oblik in glasov. — Zanimivo predavanje za vsakega Slovana. Škoda, da dr. Ilešič ni več na učiteljsku!

VI. Ravnatelj H. Schreiner: Pedagogika. (6krat po eno uro.) Značajnost in značajna vzgoja. — Zanimivo predavanje izkušnega šolnika. Treba nam je vzgajati značaje, pa tudi sami moramo biti značajni! Da, značajni! Sedanja doba jih ima mnogo!

VII. Dr. Ozvald: Psihologija izpovedi s posebnim ozirom na otroka. (6krat po eno uro.) — Zanimivo predavanje s poizkusi, kako napačno je, ako izpovedbam in pričam preveč verjamemo.

VIII. Prof. Al. Vales: Kemija in mineralogija. Izbrana poglavja. (6krat po eno uro.) — Zanimivo predavanje s poizkusi, kako se vse izpreminja, spaja, razdružuje, preobrazuje. Zanimiva znanost, rekel bi, za nevedneža že prava čarovnija.

IX. Dr. P. Grošelj: Prirodoslovje. (6krat po eno uro.) Novi žarki in brezžični brzojav. Visoke in nizke temperature v moderni tehniki. Molekuli in atomi. Naše osolnčje. Kako je zgrajeno naše vesoljstvo. — Gg. predavatelj naš je vodil po prostorih neizmernega vesoljstva, po Rimski cesti med razne zvezde, naše osolnčje itd. Zanimali so res posebno najvejši, praktični izumi, Röntgenovi žarki in brezžični brzojav. Časih je gg. predavatelj potegnil čez uro, toda vztrajali smo z veseljem.

X. Prof. Iv. Grafenauer: Slovenščina. O ustanovitvi slovenskega pripovednega slovstva. Začetki. Levstik in Glasnikovi novelisti. Poizkusi slovenskega epa. Jurčič itd. — Gg. predavatelj nam je opisoval naše pisatelje in podajal slike njihovih slovstvenih del.

Po končanem predavanju nas je na dvorišču vzel fotograf na »muho«. Omenim še, da so bila predavanja vsak dan

od 7. do 12. ure popoldne. Popoldne so bila tudi predavanja ali pa poučni izleti, n. pr. v botanični vrt, v muzej, v papirnico v Vevčah, v elektrarno, v predilnico in potresno opazovalnico. V staro Emono in na Grad pa nas je vodil gg. prof. Pajk. Po sklepu, dne 7. t. m. zvečer, pa smo imeli v »Narodnem domu« zabavni, poslovilni večer. Navzočih je bilo mnogo različnih šolnikov, med njimi tudi gg. deželna šolska nadzornika Fr. Levec in Fr. Hubad. Gg. ravnatelj H. Schreiner je pozdravil vse navzoče in v svojem govoru pohvalno omenil, kako učiteljstvo želi nadaljne izobrazbe in žrtvuje v ta namen od svoje borne plače.

Vrstili so se govori in zahvale gg. predavateljem in posebno gospodu, ki je izbil temu sodu dno, ravnatelju Schreinerju. Mešan zbor je zapel tri pesmi, in prav je tako. Kjer so veseli ljudje, naj se tudi pesmi glase!

Naša Slovenska Šolska Matica pa je s tem poučnim tečajem zadela pravo pot in bo gotovo to tudi uspešno nadaljevala.

J. K.

Na razna vprašanja glede K. Widrove knjige »Moje prvo berilo« poročamo, da knjiga še ni dobila aprobacije od ministrstva, ki knjige tudi še ni vrnilo. Ker se je šolsko leto že pričelo, ga »Učitelska tiskarna« za letos ne more natisniti in izdati, pač pa prav gotovo za prihodnje šolsko leto. Toliko v vednost vsem, ki se zanimajo za »Moje prvo berilo« in tudi onim, ki so v svoji zaslepljeni strasti hoteli ugonobiti to knjigo. Dobra stvar se pač ne da ubiti!

Ljudska izobrazba izven šole.

(Dalje.)

Kaj naj učimo? Samo en gotov odgovor nam je na razpolago: vse, kar se učiti da. Torej znanje vseh narodov in časov na vsakem znanstvenem polju. Vse vede imajo isto veljavo. Napačno bi bilo, če bi rekli: to ni za ljudstvo, ali pa, za to so preneumni. Ne! Vsakdo ima gotovo priložnost, zasledovati vedo in določiti to, kaj njegovemu talentu odgovarja in je njegovim zmožnostim odmerjeno. Ne smemo misliti: osel, žeri ali krepni! Vsak osel dobi svojo hrano. Pomnimo pa, da naša pedagogika nima namena, razvrstiti ljudi v ovce in kozle. Nasprotno! Hoče jih združiti s tem, da jih vodi iz enega znanstvenega polja na drugo. In to je jako dobro; saj mnogi ne vejo, kje jih duševno tišči čevelj. To velja za vse stanovce. Dokaz: naše višje šole dajejo svojim gojencem zrelostna izpričevala. Mnogokrat pa ti niti ne vedo, kaj duševno hočejo. Koliko jih je, ki imajo zrelostno izpričevalo in se odločijo za kak stan. Toda ko pogledajo malo v življenje, se od tega stanu pogosto zopet ločijo. Koliko eksistenc na napačnih potih imamo v olikanih družbah!

Že iz tega torej lahko razvidimo, da moramo vse učiti in narodu podajati. Če pa ta pogoj prekoračimo, imamo zopet druge razmere, na katere se moramo ozirati. Skrbeti moramo, da ljudstvo ne samo ekstenzivno, temveč tudi intenzivno poučujemo. Vsaka veda se mora obravnjavati v tolikem obsegu, da vsakdo pozna najvažnejšo vsebino. Ljudstvo moramo dati priliko, da se splošno izobrazi in takorekoč razveseli na skupnosti vsega znanstva. Seveda lahko toliko množina neznanne tvarine popolnoma zmoti. Zato pač ni čudo, da je treba jako previden biti in nehoti vprašano:

Kako naj učimo?

Za vsako vedo imamo metodike. Važnejše pa je, o splošni metodiki razpravljati, ki mora mnogokrat zapustiti znane šolske metode. In gotovo tudi zaradi tega, ker ne gre za navadno šolsko poučevanje, temveč za pouk preprostega naroda. To ni elementarna, ne srednja in ne višja stopnja. Zraven tega nas še ovirajo in zadržujejo leta pozabljenosti, narponega telesnega dela, socialne in etične neprostosti tako, da mnogokrat od znanja elementarnega razreda ne preostaja nič. Upati torej smemo na veliko znanje, in tudi ne preveč zahtevati. Da bi se pa ravnali pri tem po šolskih stopnjah, nam kaže vsakdanje življenje, da bi ne delali pravilno. Prej lahko trdim, da bi bila nasprotna pot boljša. Omenjam tudi, da razdelba snovi, ki jo imamo v šoli, mogoče tudi ni najboljša. Jasnih dokazov nimamo, čeravno je splošno mnenje, da se to ne bo več izpremenilo. Pomislimo tudi, kdo je bil dosedanji učitelj in šola naših poslušalcev. To je bilo življenje, ki se razteza med pozabljenimi šolskimi leti in časom, ko jim zasveti zopet nova luč. In kako življenje je bilo to? Življenje v gozdu, na travniku in polju, v delavnici, v tvornici itd. Življenje napornega in mučnega dela. Gotovo je tudi, da tako življenje pospešuje pozabljenost. Na to življenje torej naj

stavimo poslopje, ali pa naj življenje samo razvijemo. Za didaktično podlago nam torej naj služijo tiste znanosti, ki so s tem življenjem najtesneje zvezane. Zato pridejo v prvi vrsti socialna in naravna znanstva v poštev. Mislim, da naj ravno ta znanstva služijo kot temelj vse izobrazbe, ker so njihovi problemi najbolj slični problemom, ki so vsakemu znani in jih vsak čuti sam.

Za socialno izobrazbo bomo pripravljali z zgodovinsko in kulturno snovjo in v kratkem času bomo čutili tudi potrebo po pravu. Tuje kulture bomo opazovali in tako tudi dospeli do spoznavanja jezikov. Istotako pridemo tudi pri prirodnoznanstvu po raznih študijah do spoznavanja jezikov. Počasi bomo pač dospeli od konkretnih do abstraktnih študij.

Ta pot, ki sem jo sedaj začrtal, bo gotovo najboljša. Saj nas tudi praksa in vsakdanje življenje uči, da imajo predavanja o prirodnoznanstvu navadno največ poslušalcev. — Omenjam pa, da tudi tukaj kakor v šoli nazorila jako vplivajo in pogostoma tudi vabijo. Omenjam predavanja s pomočjo skioptičnih slik.

Kdo naj uči?

Tudi tukaj poznam samo en odgovor: vsakdo, ki ima potrebne znanosti in veselje do tega. V mestih in trgih je lahko dobiti zmožne ljudi. V vaseh je sicer to težje. Tukaj pač pride v prvi vrsti učitelj v poštev. Saj je tudi njemu najlažje. On pozna ljudstvo in njegovo mišljenje. Pozna tudi jezik naroda, tako da lahko tudi v domačem jeziku pove, česar bi ljudstvo v pismenem ne razumelo. Brez strahu torej na delo, ne se oziraje na težkoče, ki jih bomo imeli. Ne mislimo že sedaj na plačilo; če pa pride, bomo tembolj veseli in srečni. Mnogo težkoč in neprijetnih uric nas čaka v življenju.

Oubenem pa je tudi potrebno, da razpolaga učitelj naroda čez vse znanstvo, bodi si teoretično, še bolj pa stvarno. K temu pa tudi pripominjam, da je potrebna tudi gotova izvežbanost v učenju, to se pravi v predavanju, ki si jo naj že prisvojimo za časa študij. Še tretja in važna točka pride v poštev. To je veselje do tega dela. Učitelj brez tega ni učitelj, temveč ugonobitelj. — Če ima učitelj vse te lastnosti, potem je sposoben za ta posel, tedaj ni samo učitelj naroda, temveč tudi vodja, pomočnik, organizator, bojevnik in apostol. In to mora biti; zakaj narod ima najfinjši čut za to, če učitelj z ljubeznijo in veseljem dela. Mi rabimo za ta posel olikanih in vnetih ljudi, olikanih in delujočih obenem.

Kaj je olika? Olika je samosvojnost v upravičenih razmerah.

Hrabrost in zvestoba, fantazijo in ljubezen do človeštva mora imeti učitelj. Ne potujočih govornikov, ki svoje znanje hranijo le v napiljenih referatih, temveč mož in žen rabimo, ki vsak hip lahko o katerem poglavju svoje stroke predavajo in razpravljajo; zakaj le v tem slučaju si poslušalec misli: pri bogati mizi sem sedel.

Vsako posamezno predavanje naj bo nekaj umetniškega. Vse stranske stvari naj odpadejo. Samo glavne točke naj se naslanjajo ena ob drugo. Tudi ni potrebno in je tudi nemogoče, da se poda vse v popolni stvarni obliki. Lumnice nam bodo zmeraj preostajale; saj govor ali predavanje ni nikak leksikon. Pač pa naj bo vsako predavanje nekaj dovršenega. Kakor drama naj vpliva na poslušalce. Naj ima tri točke kakor ta in poslušalec se naj loči od predavanja zadovoljen in z dobrimi in čistimi mislimi. Predavanje naj tvori zase celoto in naj ne bo namenjeno samo znanstvu, temveč naj bo za poslušalca tud nekaj umetniški užitek.

(Konec.)

Tovariši, ki želite takoj mesta na družbini slovenski šoli v **Kopru**, naj se brez odloga zglase osebno ali pismeno pri podpisnem ali pa naravnost na »Ravnateljstvo družbe sv. Cirila in Metoda za Istro« v Opatiji (Volosko). Za značaj, oziroma veljavnost javnosti je poskrbljeno. Plača je enaka plači deželnih učiteljev v vsem in vseh slučajih.

Josip Valentič

nadučitelj in dež. poslanec pri Sv. Antonu pošta Dekani, Istra.

Književnost in umetnost.

»Slovan«, mesečnik za književnost, umetnost in prosveto, je v svoji 10. številki objavil krasno sliko Bleda, delo naše goriške umetnice Melite Rojčeve. (Večbarvno). Izmed beletristike je posebe imenovati črtico »Umrli je«, eno izmed najboljših stvari, kar jih je napisal g. Milan Pugelj. O letos umrlem velikem Švedu Strindbergu je napisal esé g. Fran Albrecht; njegov spis je prav gladko čiten in zanimiv (tudi slika Strindbergova je priobčena). Prostoslav Kretanov nadaljuje svoj spis o Aškercu (zasnovan na podlagi korespondence), istotako razvoj Aškercjev v zadnjih letih njegovega življe-

nja. Jako obširen listek bo zbudil zanimanje v najkulturnejših slojih našega naroda.

Risanje. Prav sedaj, ko bo treba poučevati risanje po novem učnem načrtu, ki ga je izdalo ministrstvo med drugimi tudi za ljudske in meščanske šole, nas je razveselil profesor F. L. Rodt v Komotavu z novo (tretjo) izdajo svojih pisem v pouk v risanju (**Zeichen-Unterrichts-Briefe**). To nova izdaja je urejena docela po novem učnem načrtu in prekaša daleko prejšnjo izdajo. V nji podaja avtor učno stvarino za eno-, dvo-, tro- in osemrazrednico v vsi podrobnosti. Učna snov je razdeljena časovno, in učitelju je pripravljena za pouk v risanju na podlagi te knjige prava igrača. V tej krasni zbirki dobi učitelj vsa potrebna navodila tako glede risbe kakor glede barve; na razpolago mu je nebroj risb, skic in jako ličnih barvenih ornamentov. Posebno dobro obravnava avtor ornament in njegova uporaba, perspektivo in risanje uporabnih predmetov ter pokrajini. V tej novi izdaji pa najdeš tudi navodilo in vzorce, kako naj si učenci okrase ovitke svojih zvezkov s šablonami, ki si jih napravijo sami. Učitelj pa zosname iz nje, kako si napravi sam zbirko objektivov, ki jih more s pridom uporabljati za risanje ne da bi bilo treba izdati za nje sploh kak vinar. Zbirka prof. Rodtovih pisem za pouk v risanju ima toliko vrlin, da jo morem vsakemu učitelju kar najtopleje priporočati. Nobena šola naj ne bo brez tega izbornega dela. Ker se dobi knjiga, ki stane K 16,86, tudi na mesečne obroke, si jo more umisliti tudi vsak učitelj zase.

A. Sič.

Še enkrat opozarjamo vse tovariše, da se vrši **abiturientski sestanek** narodno-radikalnega, socialističnega in sploh naprednega dijaštva dne **15. in 16. septembra** v Ljubljani v veliki dvorani »Mestnega doma« s sledečim vzporedom: 1. Narodno-radikalni program. 2. Sokolstvo in narodni radikalizem. 3. Vprašanje naraščaja. 4. Počitniška zveza. 5. Slovenstvo in Jugoslovanstvo. 6. Organizacija. 7. Naše delo v akademskih društvih. — Otvoritev sestanka je 15. septembra ob pol devetih. Za brezplačna prenočišča je poskrbljeno. Posameznih vabil ne bomo razpošiljali. Somišljeniki, udeležite se gotovo sestanka! **Pripravljalni odbor.**

Srednješolski vestnik.

**** Imenovanja na srednjih šolah.** Naučni minister je imenoval na izpraznjena mesta drž. srednjih šol: prof. na deželnem realnem gimnaziju v Pazinu Ernesta Bonmassarja na državni gimnaziji v Pulju; pravega učitelja na deželnem realnem gimnaziju v Pazinu Julija Montagnija na državni gimnaziji v Kopru; profesorja na drž. gimnaziji z nemškimi učnimi jeziki v Mor. Ostravi Gustava Müllerja na drž. realko v Mariboru; pravega učitelja na drž. realki v Idriji dr. Ivana Pregelja na drž. gimnaziji v Kranju; prof. na drž. gimnaziji v Pulju Petra Savoja na drž. gimnaziji v Kopru; prof. na drž. gimnaziji v Kranju Antona Sušnika na prvi drž. gimnaziji v Ljubljani. Minister je nadalje imenoval za prave učitelje na drž. srednjih šolah provizorične učitelje dr. Oskarja Bendo z drž. realke v Trstu na drž. realko v Ustju; dr. Frana Kotnika z drž. gimnazije v Celovcu na isti zavod; suplente Leop. Andreeja z drugega drž. gimnazija v Ljubljani na državno realko v Idriji; Ivana Krajca z drž. gimnazije v Kranju na drž. realko v Idriji; Vincenca Marinkota z drugega drž. gimnazija v Ljubljani na državni gimnaziji v Kranju; Josipa Marna z drž. gimnazije v Trstu na drž. gimnaziji v Kranju; Antona Rabuzo od drž. gimnazija v Mariboru za samostojne gimnazijske razrede s slovenskim učnim jezikom v Celju; Josipa Schweigerja z drž. realke v Ljubljani na duži državni gimnaziji v Ljubljani; Ivana Tabia z drž. gimnazija v Gorici za isti zavod; za provizoričnega učitelja na drž. gimnaziji v Kočevju suplenta dr. Otona Laxa istotam. — Imenovan je profesor dr. Franc Handl na celjski gimnaziji za profesorja na dunajski Elizabetni gimnaziji.

Politiški pregled.

* **Nov načrt za prodiranje nemštva.** Pred nedavnim so koroške »Freie Stimmen« objavile nov način germanizacije. Pozvale so nemške penzioste, Nemce ki se živijo od obresti svojega imetja, vrtnarje in zasebnike vseh vrst, da se naj iz nemških mest začnejo naseljevati v južnih alpskih deželah ali ob obrežju Jadranskega morja. S par tisoč kronami si je mogoče kupiti lasten dom z vrtom, pa tudi najemnina je na deželi manjša kakor v mestih, kjer tožijo zaradi draginje stanovanj. In število takih ljudi, ki bi lahko

šli na deželo, trdijo »Freie Stimmen« ni majhno. Kakšnega pomena bi bilo to za nemštvo, dokazuje sledeče: »S tem bi bilo, kar je za nas Nemce največje važnosti, tudi ojačeno nemštvo na jugu Avstrije, kjer ima izvršiti še zgodovinsko nalogo, predvsem prodiranje do Adrije.« Tako naj bi tujski promet zanesel ob Adrijo četo Nemcev, da bi se tu razšopirili in tu gospodovali!

* **Ministrski predsednik grof Stürgkh** je toliko ozdravel, da prevzame vratkem svoje uradne posle. V bodoči seji ministrskega sveta se določi definitivno program za jesensko zasedanje poslanske zbornice.

* **Nevarnost vojne na Balkanu.** V Bolgariji raste vojno razpoloženje. Sodi jo, da bi Bolgarija Srbija in Grčija, ki je tudi imela zadnje čase konflikte s Turčijo, koncem konca utegnile napovedati Turčiji vojno. V Turčiji ni miru, Bolgari in Srbi so izročeni krutosti Turkov, vevlasti pa le drži Turško pokonci in ta dela, kar hoče.

* **Denar za vohunstvo.** Neki angleški list pripoveduje, da potrosi Avstro-Ogrska za vohunstvo na leto 1 in pol milijona kron. Italija potrosi 300.000, Anglija 1.200.000, Francoska 1 milijon, Nemčija 1.400.000.

* **Manifest kralja Ferdinanda.** Uradni list bolgarski priobčuje manifest kralja Ferdinanda na narod ob priliki 25letnice vladanja. Kralj izraža v manifestu svoje veselje na naravnost čudovitem napredku Bolgarije v zadnjih 25 letih in poudarja izredno zmožnosti bolgarskega naroda, ki so mu zagotovile častno mesto v civilizovanem svetu. Obenem zatrjuje, da se čuti srečnega da je po svojih močeh sodeloval pri tem napredku.

* **800 portugalskih duhovnikov eskomuniciranih.** »Osservatore Romano« poroča, da je Vatikan eskomuniciral 800 portugalskih duhovnikov, ki so po ločitvi cerkve od države dobili od republikanske vlade plače in pokojnino in to tudi sprejeli. Vatikan stoji namreč na stališču, da so se vsi duhovniki, ki so sprejeli pokojnino, podvrgli vladi, ki preganja katoliško cerkev.

* **Odrava taks za poroke.** »Neues Wiener Tagblatt« poroča: Da se odpravijo konkubinatu in omogoči ubožnejšemu prebivalstvu, da se more poročiti, je finančno ministstvo ukazalo, naj se odpravi pristojbina za cerkvene oklice in poroke, kakor tudi za župnika potrdila pri onih zakonskih, ki predlože ubožno spričevalo.

* **Posledice Jukičevega procesa.** Češki listi javljajo, da so se nekateri hrvaški poslanci odločili, da se zaradi sedanjih nezgodnih razmer na Hrvaškem presele v Prago, med njimi tudi posl. Radič in Budisavljevič. Hrvški dijaki, ki so bili dosedaj vpisani na zagrebški univerzi, se vpišejo na jesen deloma na praško, deloma na dunajsko, deloma na graško univerzo.

* **Memoari kralja Milana.** »Journal de Geneve« javlja iz Belgrada: V kratkem bo izdal neki zaupnik srbskega kralja Milana njegove memoare, in sicer v več jezikih. Ti memoari vsebujejo važna razkritja kralja Milana o balkanski politiki Avstro-Ogrske in Rusije.

* **Davki v Evropi.** Iz nekega socialno-demokratskega lista jemljemo sledečo statistiko o davkih, ki pridejo na vsako glavo v spodaj navedenih državah: Anglija 82,06 frankov, Francija 78,98, Nizozemsko 57,59, Avstrija 49,09, Italija 45,04, Nemčija 43,37, Norvegija 42,60, Dansko 41,70 in Belgija 34.—

* **Novi šole za enoletne prostovoljce pri trenu.** Ako se oglasi dovoljno število enoletnih prostovoljcev za službovanje pri trenu namerava vojno ministstvo ustanoviti razen že na Dunaju, v Gradcu, v Budapešti, v Pragi in v Jožefovem se nahajajočih šol za trenske enoletne prostovoljce tudi še nove šole v Zagrebu, v Lvovu in v Požunu. V vsaki šoli bi potem bilo največ 30 prostovoljcev.

Učiteljski konvikt.

Udeleženci počitniškega tečaja Slovenske Šolske Maticе so zbrali za konvikt 24 K. — Če pomislimo, da so udeleženci tega počitniškega tečaja imeli spričo svojih nizkih plač prav obilo izdatkov in da so vrhutega Družbi sv. C. in M. darovali tudi znesek 24 K, moramo njihovo požrtvovalnost označiti s stanovsko in rodoljubno zavestjo, ki bodi vsem drugim v zgled. Živel!

Kranjske vesti.

— **Že vse naprej določeno!** Čujemo govoriti, da je namesto okrajnega šolskega nadzornika J. Janežiča določeno prof. Dokler v Kranju, ki je seveda klerikalec. Nadalje govore, da ostane g. Černivec, ravnatelj ljubljanskega učiteljskega, le še pol leta na svojem mestu, potem pa

bo nadzornik Dokler imenovan na Černivčevo mesto. Koliko je verjeti tej govorici, pokaže bodočnost. Vsekakor pa je značilno, kake barantije se pletejo s kranjskim šolstvom! Klerikalci ga hočejo na vsak način spraviti na boben!

— **Migljaj s kolom!** Klerikalni učitelj Slomškarji so izdali tiskan imenik vseh Slomškarjev. Značilno je, kako je natisnjeno ime slovitnega Slomškarja, ki je dobil za svoje »zasluge« šolsko vodstvo na Viču. Bere se tako: Ravnikar Jernej naduč. v p. in dež. poslanec, Vič. Nismo vedeli, da imajo že tako blizu pripravljeno zaslužno vpokojenje za Jerneja. To je menda migljaj s kolom, naj se izgubi iz vrst učiteljstva, ker vedno glasuje proti zvišanju učiteljskih plač. Strinjamo se tudi mi s tem vpokojenjem, ker Ravnikar res ne sodi po svojem delovanju med učitelje.

— **Zavednost.** »Slovenec« piše: »Noben naš član in somišljenik bi ne smel imeti ročnega zapisnika, ki ga tiska »Učiteljska tiskarna«, pač pa žepni zapisnik, ki ga letos zopet v drugo izda »Slomškova zveza« in se tiska v »Katoliški tiskarni«. Krajni šolski sveti, kateheti in drugi naši ljudje, bodite tedaj toliko samozavestni in ne pustite se terorizirati od liberalnih šolskih voditeljev. Letošnji žepni zapisnik bode zelo praktičen in v njem bode tudi imenik članov »S. z.« — Voditelj. Vprašamo: Ali ni to direkten poziv na bojkot? Ali je klerikalcem res že vse dovoljeno? Tudi mi se ravnajmo po tem. Svoji k svojim!

— **C. kr. deželni šolski svet** je sporazumno s kranjskim deželnim odborom in z vodstvom salezijanskega zavoda na Rakovniku nadučitelju Maksu Bajcu v Šmartnem pod Šmartno goro in učitelju ljudske šole v Zgornjih Pirničah, Frančišku Kuhariju, dovolil s 1. septembrom dopust, da se lahko uporablja kot učitelja v salezijanskem zavodu na Rakovniku. Dosednja učitelja salezijanske zasebne ljudske šole na Rakovniku, nadučitelj Ivan Kiferle in začasni učitelj Fr. Lončar, sta se 31. avgusta odpoklicala s svojih dosedanjih mest. — Bivša supletinja dekliške ljudske šole v Ribnici, Karolina Kromar, je imenovana za začasno učiteljico na šestrazredni ljudski šoli v Dobropolju in dosedanja začasna učiteljica pri Sv. Duhu Marija Kovač, za začasno učiteljico na ljudski šoli v Loškem potoku.

— **Cvet klerikalne žurnalistike.** »Slovenec« prinaša sledečo notico: »Najnovejši šport liberalnega učiteljstva.« »Učiteljski Tovariš« poroča, da je g. Luka Jelenc na zadnji skupščini liberalnega učiteljstva v Celju v svojem govoru dejal sledeče: »Strnjeni v močno falango, bomo zanašali bakljo prosvete v vsako najbolj zakonito gorsko vasico.« Liberalni učitelji se bodo torej zdaj razun drugih podjetij lotili še bakljoštva. Opozorjamo oblasti na to najnovejšo nevarnost ognja. G. Luka Jelenc, ki je že sam večkrat pogorel, je res tako neroden, da bi znal kaj zažgati.« — Vsekakor ni za »Slovenčeve« urednike napočila samo doba kislih kumar, ampak tudi doba kislih — možganov.

— **Iz ljudskošolske službe.** Za provizorično učiteljico v Naklem je imenovana Marija Piškur, za provizorično učiteljico na dekliški šoli v Tržcu Olga Kallinger, za prov. učiteljico na dek. ljud. šoli v Kranju Olga Šavnik, za prov. uč. na deš. lj. šoli Palmira Fajdiga. Za provizor. učiteljico v Loškem potoku je imenovana Terezija Podboj, za provizoričnega učitelja na Raki Jožef Bertonec, za provizoričnega učitelja v Cerkljah Alfonz Završnik. Kranjski dež. šolski svet je dovolil, da menjata definitivna učiteljica na dvorazrednici v Hotedršici Leopoldina Kogej in provizorična učiteljica na enorazrednici v Vojskem službeni mesti.

— **Umrli je** v Ljubljani v 63. letu svoje starosti profesor v pokoju, Davorin Karlin. Pokojni prof. Karlin je bil izvrsten šolnik, ljubezniv družabnik in iskren prijatelj ljudskošolskega učiteljstva. Bodi mu v naših vrstah ohranjen blag spomin!

— **Umrla je** pri Devici Mariji v Polju gospa Antonija Kuhar, nadučiteljeva vdova.

— **Slovenskim staršem.** V kratkem se začne zopet šolsko leto. In tedaj bodo slovenski starši izven Ljubljane premišljevali, kam naj dajo svoje otroke v stanovanje. Kakor nam je znano, so se Nemci v tem oziru organizirali in ponujajo celo slovenskim staršem nemško - nacionalne gospodarje. Posebno važno je to vprašanje za hčerke slovenskih staršev, ki se pridejo v Ljubljano šolat. V tem oziru slovenskim staršem pač ni treba mnogo premišljevali. Naš dični internat »Mladika«, ki so ga ustanovili in ki ga z izvanredno požrtvovalnostjo vodijo naše narodne dame pod vodstvom županje dr. Franje Tavčarjeve, je pač vzoren zavod, komur dajo slovenski starši popolnoma

brez skrbi svoje hčerke. Ta zavod odgovarja vsem modernim zahtevam. In dolžnost slovenskih staršev je, da upoštevajo ta narodni zavod ter mu izroče svoje hčerke.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Provi-zorični učitelj in vodja ljudske šole v Preski Andrej Vilfan je prestavljen kot tak v Smartno pod Šmarno goro. Začasni učitelj in voditelj ljudske šole na Osilnici je postal absolvirani učiteljski kandidat Ivan Kunst. Začasna učiteljica in šolska voditeljica v Novem Vintlu je postala izprašana učiteljska kandidatinja gdčna. Mar. Maurin. Začasni učitelj in voditelj je postal v Retečah začasni učitelj Edvard Vidic, absolvirani učiteljski kandidatinji Olga Kramer in Amalija Marinko ter absolvirana učiteljska suplentinja Marija Novak so postalečasne učiteljice na deški ljudski šoli v Škofiji Loki. Bivši suplent v Šturjah Herman Kmet je imenovan za začasnega učitelja in voditeja enorazrednice na Colu, izprašana učiteljska kandidatinja Ljudmila Gantar je postala učiteljica v Premu.

—r— **Vpisovanje na ljudski šoli »Mladika«** bode še v pondeljek, 16. septembra t. l., dopoldne od 9. do 12. ure v pritličju poslopja mestnega deklinškega liceja na Bleiweisovi cesti št. 23.

Štajerske vesti.

—š— **Umrla je** dne 9. t. m. po dolgotrajni boleznij v 36. letu svoje dobe gospa Julijana Rajšpova, soproga tovariša Josipa Rajšpa v Ormožu. Pokojna gospa Rajšpova, ki ostavlja poleg žalujočega soproga še dva sina in dve hčeri, je bila zavedna slovenska žena, skrbna soproga in ljubeča mati. Bodij ohranjen časten spomin! Preostalom pa naše iskreno sožalje!

—š— **Iz Štajerskega.** Našemu vrlému predsedniku Zveze, tovarišu Josipu Rajšpu, je umrla blaga soproga v najlepših letih. Ob tej prebridki izgubi mu izrekam v imenu organiziranega slovenskega štajerskega učiteljstva najgloblje sožalje. — **Za »Zvezo slov. štaj. učiteljev in učiteljic«** Černej, predsed. namestnik.

—š— **Deželni zbor štajerski.** »Tagespost« od dne 1. t. m. piše: »Upanje napraviti štajerski deželni zbor tekom meseca septembra delazmožen, se ne bo uresničilo! Kakor smo že ponovno poročali, so se trudili poslanci ustavovernega veleposestva v zadnjih dveh mesecih ustvariti podlago, na kateri bi naj med obema taboroma, Nemci in Slovenci, prišlo do pogajanj in končno do sporazuma. Posredovalci so dobili sicer tudi od slovenske strani principialno zagotovilo, da so pripravljene stopiti v nova pogajanja, vendar do pozitivnih predlogov ni prišlo in tudi ne bo neposrednih razgovorov med obema taboroma. Pri tem je še stavilo ovire tudi dejstvo, da so bivali v poletnih mesecih nemškonalni in slovenski voditelji daleč proč od Gradca, tako da je posredovalna akcija trpela tudi zaradi neprilike letnega časa. Medtem je pa prišel čas, katerega je določila vlada deželnim zborom za zasedanja, tako blizu, da danes ni mogoče že zaradi kratkega časa računati na delovanje deželnega zbora v prihodnjih tednih. V drugi polovici septembra se zberejo, kakor znano, delegacije in v prvih tednih oktobra državni zbor, ki bo skoro gotovo zboroval še pozno v decembru, kar je tudi še vzrok, da moramo smatrati vprašanje štajerskega deželnega zbora za odgodeno. Gojij se pa upanje, da se bo moglo do decembra še enkrat — in sicer zadnjokrat — pričeti s pogajanjem. Skoro gotovo bo vzel vso akcijo v roke namestnik grof Clary, ki je že predzadnja pogajanja vodil z veliko požrtvovalnostjo. Za neizpodbitno pa lahko smatramo, da bo s koncem decembra potekel zadnji rok za delovanje deželnega zbora. Če do takrat ne pojde, bo deželni zbor razpuščen.« — Objavljamo to izvestje v informacijo štajerskemu učiteljstvu, ki mu je že z ozirom na regulacijo učiteljskih plač največ do tega, da pride deželni zbor do rednega delovanja.

—š— **Št. Jurij ob j. žel.** V sredo 23. pret. m. je bil na tukajšnji deželni kmet. šoli sklep, združen z običajno slavnostjo. V imenu dežel. odbora je prišel tajnik Narsberg, v imenu vlade okr. glavar baron Müller; navzočih je bilo tudi več drugih odličnih gostov in nekaj kmetiškega ljudstva. Pred izpitom so si gostje ogledali vzorno gospodarstvo, lepe vrtove in lepo urejene hleve. Ob pol 11 uri se je pričela izkušnja, pred katero je podal ravnatelj Belle letno poročilo v nemškem in slovenskem jeziku. Učenci zavoda so nato jako lepo odgovarjali na razna vprašanja svojih učiteljev, in izkazalo se je, da šentjurska kmetijska šola v desetmesečnih tečajih stori toliko kakor marsikatera druga v par letih. Ta šola nam vzgaja našo kmetiško inteligenco. Brez dvoma se

bo vpliv šole v doglednem času jasno kazal v vsem našem spodnještajerskem kmetijstvu. Ob sklepu so zapeli fantje cesarsko pesem in »Od Urala do Triglava«.

—š— **Vpisovanje učencev** v c. kr. samostojne nemško-slovenske gimnazijske razrede v Celju se vrši dne 16. t. m. od 8. do 12. ure dopoldne, in sicer od 8. do 10. ure v I. razred, od 10. do 12. ure pa v II., III. in IV. razred. Po vpisovanju v I. razred se vrše sprejemni izpiti.

—š— **Poročil se je** dne 4. septembra tovariš Ludovik Petrič, učitelj v Konjih, z gospodično Kristino Bregantovo, učiteljico istotam. Čestitamo!

—š— **Ormoška slovenska štirirazrednica** je priredila 1. septembra t. l. prav lepo sklepno veselico. Obširni vzpored je vseboval deklamacije učencev in učenk vseh razredov. Šolarji srednje in višje stopnje so prav ljubko peli Kosijev »II. venček narodnih pesmi«, najvišja stopnja je še uprizorila dve igrici; godba slov. gasilnega društva za ormoško okolico pa je pod izvrstnim vodstvom učitelja tov. Dom. Serajnika s svojim krepkim in preciznim igranjem jako povečala otroško veselje. Bogato pogoščenje otrok je omogočila sl. ormoška čitalnica in cenj. ormoške dame. Z zadovoljstvom se je opažalo pri veselici prav družinsko razmerje med mnogoštevilno navzočimi starši otrok in učiteljstvom, ki sme biti ponosno na svoje uspehe; saj je lahko vsak iz vzornega vedenja otrok sklepal že tudi na dober napredok. Tako je lepo in prav!

Goriške vesti.

—g— **Na c. kr. moškem učiteljskem v Gorici** (v S. Gregorčičevem Domu) bo vpisovanje za pripravnico v ponedeljek, dne 16., ter v torek dne 17. septembra, obakrat od 9.—12. dopoldne. — Pogoji za sprejem so: a) dovoljna telesna razvitost in nravna neprikornost; b) primerna predizobrazba; c) starost 14 let, od katere more deželna oblast izpregledati do šest mesecev. V prvi tečaj se ne bodo sprejemali novi gojenci, ker jih je bilo že dovolj (40) sprejetih meseca julija. Ponavljalni in naknadni izpiti se objavijo dne 16. in 17. septembra. V sredo, dne 18. septembra, bo za ves zavod otvoritvena služba božja, v četrtek dne 19. septembra, pa se prične na vsem zavodu redni pouk.

—g— **Začetek šolskega leta na c. kr. ženskem učiteljskem v Gorici.** — Dne 16. in 17. septembra od 8. do 12. ure predpoldne bo vpisovanje za gojenke učiteljske, za deške in ženske vадnice. Ponavljalni in naknadni izpiti bodo 16. in 17. septembra od 3. do 6. ure popoldne. Učenci in učenke za I. razred vадnice naj prineso: krstni in rojstni list, zdravniško izpričevalo, da so zdravi na obeh, o cepljenju koz in ubožni list. Vpisovanje se vrši: za III. in IV. razred slovenske deške vадnice v S. Gregorčičevem Domu (ulica Vetturini), za III. do VIII. razred deklinške vадnice v Malem Domu (ulica Bertolini), za vse druge razrede pa na učiteljskem (Korso G. Verdi št. 3.) Slovesna družba božja bo dne 19. septembra ob 8. uri v cerkvi Sv. Ignacija na Travniku. V petek, dne 20. septembra, se začne redni pouk. Ponavljalni izpiti za otroške vртnarice in učiteljice ročnih del se objavijo dne 22. septembra od 8. do 12. in 3. do 6. ure.

—g— **Mestne šole v Gorici** se otvorijo 16. t. m. Ta dan se otvorita tudi slovenski mestni šoli Podturnom in v Rožni dolini, nakar se slovenski starši posebno opozarjajo. Kdaj pa se bo otvorilo v Gorici toliko slovenskih šol, kolikor jih je res potrebno za slovenske otroke, še ni znano.

—g— **Državna pripravnica za učiteljsko v Podgori** je bila z ministrskim odlokom združena s c. kr. moškim učiteljskem v Gorici. Z istim odlokom je bila opuščena državna pripravnica v Sežani ter je bil nje voditelj službeno pridodeljen deški ljudski šoli »Šolskega Doma« v Gorici, katera rabi hkrati moškemu učiteljskem za vадnico, ki na ta način postane petrazredna. Pripomniti je, da gojencem z učiteljskem združene pripravnice ni treba delati posebnega izpita za sprejem v prvi tečaj, nego da zadostujejo končni letni izpiti. — V goriško pripravnico (v S. Gregorčičevem Domu) bo možno sprejeti do petdeset gojencev.

—g— **Na c. kr. pripravnici za učiteljsko v Tolminu** bo vpisovanje v ponedeljek, dne 16. t. m. Sprejmejo se zdravi gojenci, stari vsaj 13 let in pol. Pri vpisovanju se rabi krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Kdor misli prositi za državno podporo, naj prinese tudi ubožni list. Ubožni in pridni dijaki dobe šol. potrebščine brezplačno. Stanovanje in zdrava hrana mesečno 36 do 40 K.

—g— **Občni zbor društva furlanskih visokošolcev.** Kakor znano, je namestništvo pred kratkim razpustilo društvo furlanskih visokošolcev, ki so sedaj zopet ustanovili svoje društvo pod drugim imenom. Predsednikom je izvoljen g. Bfe-

zina, čigar ime pač žali vsako italijansko uho. V viharno aklamiranem dnevnem redu, protestirajo proti vladi, ker vzlic vsem obljubam noče prenesti slovenskega moškega učiteljskega iz Gorice, in se mu celo letos priklopi pripravnica iz Podgore; zahtevajo, da se že s prihodnjim šolskim letom odstrani ta zavod iz goriškega mesta. Na take dnevene rede ni vredno dajati odgovora, ne od naše, ne od strani — vlade.

—g— **Razpis natečaja za sprejem v zimske tečaje slovenskega oddelka deželne kmetijske šole in za podelitev podpor v znesku 24 kron mesečnih v svrhu obiskovanja omenjenih zimskih tečajev.** Od danes naprej do včrtevi 30. septembra tek. leta se vpisujejo prosilci za sprejem v prvi tečaj deželne kmetijske šole po sledečih določilih: 1. Sprejmejo se kmetijski sinovi posestnikov, ki dokažejo: a) da so dosegli normalno starost 16 let, ali pa da so pred kratkim zadostili vojaškemu službovanju; mladeniči, ki so neposredno pred naborem, se ne sprejemajo; b) da so v elementarnih predmetih zadostno podkovani, kar morajo dokazati s sprejemnim izpitom; c) da so bili vedno lepega nravnega vedenja in da so krepke fizične konstitucije, primerne za kmetiški poklic. 2. Pouk se razdeli na dve dobi po 5 mesecev, in sicer od 15. oktobra 1912 do 15. marca 1913. Kdor dovrši prvi tečaj z dobrim uspehom, ima pravico stopiti v drugi tečaj, ki traja ravno toliko časa. Koncem vsake učne dobe se bodo vršile javne preizkušnje, in koncem druge učne dobe se izdajo gojencem, ki dovrše drugi učni tečaj, odpustna izpričevala. 3. Gojenci se bodo poučevali v praktičnem kmetijstvu, v govedoreji, sirsarstvu itd. Vadili se bodo v čitanju, pisanju računstvu ter se bodo vadili v rabi kmetijskega orodja v obrezovanju itd. 4. Značaj šole zahteva, da stanujejo gojenci v zavodu, kjer bodo prejemali brezplačno stanovanje brez perila. Za skupno hrano plačajo gojenci mesečno predhranitino, ki se izračuni na podlagi celoletnega potroška za nakup jestvin in se razdeli na število prisotnih gojencev. Pri določevanju mesečne prehranitine se bo oziralo na premoženjske razmer manj imovitih gojencev. 5. Dvajseterim manj imovitim gojencem se podelje mesečne podpore po 24 K, po 120 K za 5mesečno dobo zimskega tečaja; kdor namerava prositi za te podpore, naj priloži prošnji ubožni list. 6. Postavni zastopniki gojencev imajo predložiti pisemne in z dotičnimi listinami opremljene prošnje, (krstni list, zadnje šolsko izpričevalo, izpričevalo nravnega vedenja, ubožni list) deželnemu odboru do 30. septembra t. l. 7. S posebnim obvestilom se naznani dan sprejemnih izpitov in otvori-te tečaja. Glavni namen teh tečajev je seznaniti kmetovalce, kolone in male posestnike z modernim in racionalnim načinom kmetijskega obdelovanja vobče. Za našo deželno je ustanovitev označenih tečajev velike važnosti, zaradi česar se naprošajo vsi učitelji, posestniki in vsi tisti, ki jim je za izboljšanje kmetijstva v naši deželi kaj ležeče, da svetujejo sposobnim mladeničem, naj prosijo za sprejem v zimske tečaje.

—g— **Učiteljske vesti.** Dosedanji okrajni učitelj Drofenik pride za časnega voditelja šole v Bilje, in sicer za letos; okrajni učitelj je postal Mungerli; kot časna učiteljica v Černice pride König; za prov. učitelja v Grgar pride Radinja; kot suplentinja v Prvačino pride Brajda; za učiteljico ročnih del za Grgar, za Voglarje in za Trnovo je imenovana Madon. V časni pokoj enega leta je stopila učiteljica v Ozeljanu Eržen; Legović, učiteljica v Ajdovščini, je stalno vpokojena; zaradi bolezni je bil dovoljen nadučitelju v Kojskem Poberaju dvame-sečni dopust; Stepančiču je dovoljen iz istega vzroka tritedenski dopust; učiteljici Doljak se je dovolil 11dnevni dopust, da se udeleži evharističnega kongresa na Dunaju.

—g— **Knezonaškofijski konvikt v Gorici.** Naš sedanji knezonaškof je uresničil vročo željo kardinala Missie in dal je nemški tvrđki dva milijona na razpolago, da sezida ta konvikt in prostore za gimnazijo. Tvrđka iz Monakovega je v treh letih zgradila silno pristno tevtonsko stavbo na prijaznem griču enega izmed najlepših krajev goriškega okoliša. Med vilami, vrti in nasadi izgleda ta palača kot velika kasarna, impozantna sicer, a kasarna vendarle. Oporekalo se nam bo, da je zgradba jako praktična in v notranji ureditvi dovršena, a naše mnenje ostaja, da ne spada taka germanska arhitektonika v naše kraje in v tako okolico, da so z njo bavarski inženirji vsadili smreko med nasade oljk in lovora. Razen tega bi radi opomnili kompetentne kroge, da ni bilo ravno treba klicati tuje tvrđke k nam, ko je pač vsem znano, da so naše stavbne firme za taka dela ravno tako sposobne kot one. Sedaj so se nastanili v tem zavodu patri jezuiti, ki že razpoši-

ljajo na vse strani prospekte. Za sedaj bodo gojenci obiskovali državno gimnazijo v Gorici, a čim bo možno, preskrbe lastno gimnazijo s pravico javnosti. Ta bo torej četrta gimnazija v Gorici poleg slovenske, italijanske in popolnoma nepotrebne nemške.

Tržaške vesti.

—t— **Lška univerza.** Laški vseučilišniki so imeli pred kratkim v Trstu zborovanje, na katerem so sprejeli resolucijo, ki ostro graja nastop laških poslancev, glede laškega vseučilišnega vprašanja. V resoluciji so laški vseučilišniki odločno proti ustanovitvi juridičnega oddelka na tržaški trgovski akademiji, ker s tem bi bilo vprašanje laškega vseučilišča v Trstu za vedno pokopano. V resoluciji tudi ostro nastopajo proti vladi, češ, da hoče na tak zahrbtn način obiti laško vseučiliško vprašanje in zahtevajo od poslancev in od vlade, da pride v prihodnjem državnozbornem zasedanju zopet na dnevni red.

—t— **Imenovanje na slovenskih šolah v Trstu.** Vodstvo CMD je imenovalo do-sedanjo voditeljico II. družbene deklinške šole na Acquedottu, gospo M. Engelmanovo, za voditeljico deklinške šole pri Sv. Jakobu, gospico R. Golijevo pa za voditeljico II. deklinške šole na Acquedottu. Naučno ministrstvo je imenovalo c. kr. podučitelja F. Kosa in C. Petrovca za c. kr. učitelja; družbena učitelja, oziroma učiteljici I. Dimnika in A. Waschteta ter R. Golijevo in Hočevarjevo pa za c. kr. podučitelja, oziroma podučiteljici.

—t— **Osebnosti.** Ravnatelj tukajšnje višje realke Viktor Slop pl. Cadenberg je dobil naslov vladnega svetnika z oprostivjo takse. — Uradni list priobčuje imenovanje kateheta I. Tabaja v Gorici za pravega gimnazijskega učitelja.

—t— **Na c. kr. pripravnici za srednje šole na Proseku** se prične šolsko leto z upisovanjem novodošlih učencev dne 16. septembra. Ker se zaradi pretesnega prostora mora vsako leto mnogim učenecem vstop zavrniti, se bo sprejemalo le take učence, ki so ljudsko šolo — glasom ljudskošolskega izpričevala — obiskovali s prav dobrim ali dobrim vspehom, na komaj zadosten uspeh se ne bo oziralo. — Učenci se imajo javiti v spremstvu staršev ali njihovih namestnikov; prinešiti morajo: šolsko izpričevalo, krstni list, izpričevalo zdravih oči in o cepljenju kozic.

Istrske vesti.

—i— **Premeščenja v šolski službi v Istri.** Nadučitelj Anton Urbančič je premeščen iz Boljunca v Predloko, nadučitelj Fran Ferjančič iz Predloke v Boljunec.

—i— **Razpis an štípendij.** Namestništvo razpisuje en državni štípendij v znesku 400 K za siromašne istrske mladeniče, ki nameravajo obiskati trgovsko šolo v Splitu.

Koroške vesti.

—k— **Učiteljske vesti.** C. kr. deželni šolski svet je imenoval učitelja Matijo Kreinerja v Arijah za nadučitelja v Koberci; kandidate Hermana Fürpassa za podučitelja v Heiseldingu, Romana Hütterja za podučitelja v Sv. Jurju na jezeru, Franca Kristofa za podučitelja v Vratah, Osvalda Moro za podučitelja v Spodnjem Ljubelu in Ferdinanda Schmidta za podučitelja v Malti, končno kandidatinjo Matildo Pollang za podučiteljico v Žabnici. — Prestavljeni so: učitelj Franc Schubert iz Glodnice na Krko, učiteljica Elza Langer iz Sv. Daniela v Bodensdorf in podučiteljica Terezija Schmitzer iz Steinfelda v Špital. — Za suplentinje so imenovani kandidati, oziroma kandidatinje Peter Hassler za Steinfeld, Herman Ibounig za Sörg, Hugo Krainer za Sv. Pavel pri Ferndorfu, Jožef Strassolnig za Sirmico, Maks Weissenbach za Špital, Avgusta Krainer za Goro in Elza Preschern za Tiggerče.

—k— **Nov domači umetnik.** Štajerski Slovenec, uradnik pri državni železnici v Beljaku g. Fr. Lamprecht, je proizvedel že celo vrsto lepih slik, ki so zbujele pozornost ljubiteljev, dasi so bile razstavljene anonimno. Sedaj je g. Lamprecht razstavil več svojih slik v hotelu Trabesingerja v Celovcu, kakor: kompozicija iz beljaškega predmestja, Blače, Jezernica pri Beljaku, motiv iz beljaške okolice, partija ob Dravi spomladi, Markovičev mlin v Blačah, nuditeta, solnčni zaton ob Vrbškem jezeru, portret g. Tr. in 10 tihožitij. Slike ostanejo razstavljene do srede septembra. Par slik je že prodanih. Želeti bi bilo, da si ogledajo slike naši strokovnjaki ter opozore slovensko javnost na mladega umetnika.

Priporočajte in širite naš list!

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 26
(nasproti „Zlate kaplje“.)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke! Postrežba točna!

Splošni vestnik.

Značilna statistika Slomškarjev. V »Slovenskem Narodu« čitamo: V ravnokar izdanem imeniku vesoljnega Slomškarstva je »vpisanih« 318 ugov. Med temi je provizoričnih (čakajočih na stalne službe in korita) 111, penzionistov 8, 7 Štajercev, 1 frančiškan, 1 otroška vrtnarica, nekaj umrlih učiteljev in že poročenih učiteljic. Vendar ta slavna armada, ki je zgnana skupaj s silnim terorizmom, šteje komaj četrtino vsega učiteljstva samo na Kranjskem, ki ima približno 1180 učnih moči. Kaj pa še v primeri z vsem slovenskim učiteljstvom po drugih kronovinah. Če bi pa hoteli priobčiti imena tistih Slomškarjev, ki se sramujejo te firme, imena tistih, ki so jih vpisali brez vednosti razni koritarji, no, potem bi se ta družbica tako stajala, da bi jih bilo komaj za eno igro »Slepa miš«. In če bi danes padla klerikalna strahovlada v deželni šolskem svetu, bi jih pa morda komaj ostalo za eno tarok partijo. Najlepše se da primerjati »Slomškovo zvezo« s posredovalnico za službe. Plačaš takso, in posredovalnica ti preskrbi službo. Ali ni res tako, Slomškarji?! — Tem besedam nimamo ničesar dostaviti!

Skladatelj Zajc praznuje v kratkem 80letnico svojega rojstva. Hrvaška gledališka uprava aranžira proslavo.

Odlikovanje. Cesar je podelil zlati križec s krono nemški pisateljici Paul Maria Lacroma, katera si je stekla velikih zaslug za povzdigo tujskega prometa v Dalmaciji s tem, da je opisovala prirodne lepote Dalmacije.

Predsednika »Matice Hrvaške« profesorja dr. Otona Kučero je srbski kralj Peter odlikoval z redom sv. Save tretje vrste. Isto odlikovanje je dobil tudi tajnik »Matice Srbske« v Novem Sadu profesor Ostojić.

Alkoholiki in antialkoholiki v Ameriki. V Združenih državah Severne Amerike so države, v katerih strogi zakoni odredjujejo težke kazni onim nesrečnikom, ki jih zalotijo, da so prodali, kupili ali popili čašico alkoholne pijače. V njihovem sosedstvu so pa zopet države, ki miso stroge glede uživanja alkohola in v katerih se lahko pije, kolikor hoče. Toda tudi v državah, kjer je alkohol prepovedan, se opijajo ljudje, seveda skrivoma in zvičajnim potom. Tako na primer deli reka Sacramento dve taki državi. V letošnjem poletju je prišlo osobju parnika »Yersey« na um, da se izkoristi s situacijo. Otvorili so na parniku prodajo vsakovrstnih alkoholnih pijač ter pristajali ob obali alkoholofilske države. Na krov so začeli prihajati številni prebivalci »suhe« države ter se nalivali in vračali polni prepovedane pijače. Zloraba je nastala tolika, da je med »suho« in »moko« državo došlo do spora. Dokler se pa ta ne reši, bo delal parnik »Yersey« izborne kupčije.

Dne 15. septembra se vrši slavnostna otvoritev otroškega vrtca pri sv. M. Magdalenii zgornji.

Jugoslovanski kongres za glasbo se vrši leta 1913 v Belgradu. Mladi srbski komponist Hristič je uglasbil Vojnovičevo dramo »Dama s solnčnico«. Ta opera se bo prvič pela pri tem glasbenem kongresu.

Češka biološka in botanična postaja na otoku Braču. Češka akademija znanosti je skupno s poljsko akademijo ustanovila na otoku Braču biološko in botanično postajo za slovanska vseučilišča. Potrebno zemljišče je darovalo češko-hrvaško kopališko društvo »Gomilica« v Sulivanu.

Zopet zvišanje plač duhovnikom. Ko je bil kurialni parlament v zadnjih vzdihih, so duhovniški poslanci in njihovi zvesti zavezniki po svoji stari navadi uporabili te zadnje trenutke umirajočega kurialnega parlamenta ter iztisnili iz njega par milijonov za izboljšanje duhovniških plač. Prepričani so bili namreč, da jim novi ljudski parlament ne bo dovolil nobenega zvišanja več. Toda ko so se v novem parlamentu začeli posvetovati o službeni pragmatiki uradništva, so se duhovniški poslanci naenkrat spomnili, da jih je ljudstvo zato poslalo na Dunaj, da zopet izboljšajo plače duhovnikom. In tedaj so ti duhovniški poslanci zahtevali zvišanje duhovniških plač. V cerkvenih krogih zdaj govore, da to vprašanje kmalu pride na dnevni red. Vlada, ki tako zavlačuje uradniško službeno pragmatiko, že izdeluje predlogo, da se izboljša kon-

grua in pokojnina duhovništva. Med drugimi bodo podvojili petletnice. Da pa siromašni volilci ne bodo preveč godrnjali, jim hoče vlada natresti nekoliko peska v oči ter odpraviti cerkvene takse za oklice in poroke. In zopet se bodo vršili shodi, na katerih bodo duhovniški poslanci kričali ter se bahali: Volilci, poglejte, koliko smo dosegli za vas!

Alkohol in potomstvo. V Ženevi je napravil italijanski učenjak Ferrari poizkuse, ki jasno osvetljujejo resničnost trditve, kako škodljivo vpliva uživanje alkohola na človeški organizem. Učenjak je dlje časa dajal uživati morskim prašičkom alkohol. Več prašičkov je zbolelo za hudimi krči, podobnimi epileptičnim napadom. Pozneje je prašičke umoril. Kakor drugi raziskovalci, je našel tudi Ferrari dalekosežne izpremembe v živčnih celicah, krvnih stanicah in v možganih ter hrbtečnem mozgu. Ferrarijeve živalce so izkotle mlade, in tudi mladiči so imeli bolne pojave in zlasti krče, podobne božjastnim napadom. Ferrari je umoril mlade morske prašičke in preiskal živčevje. In videl je, da se je tudi živčevje izpremenilo; opazil v njem bolne pojave. Ferrarijeva raziskovanja se popolnoma vjemajo z vsakdanjimi izkušnjami zdravnikov. Tako je pokazala statistika švicarskega zavoda za epileptične v Curihu, da so bili povprečno v desetih letih tretjina vseh nanovo sprejetih bolnikov otroci staršev, ki so mnogo pili. Z znanstvenimi poizkusi je popolnoma jasno dognano, da alkohol vpliva na vsa živa bitja, ljudi, živali in rastline, škodljivo, in provzroča razne bolezni poleg tega, da organizem občutno slabi proti drugim boleznim in jim človek prej podleže.

Opozarjamo na današnjo prilogo vrle češke tverdke M. Tomec v Humpolcu, ki jo priporočamo cenj. učiteljstvu.

Umrla je v Hraščah pri Postojni blaga gospa Antonija Kraigher, ki je bila predobra mati tudi trem učiteljskim soprogam. Naj počiva v miru!

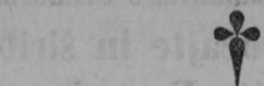
C. kr. šolskim vodstvom in učiteljstvu v Ljubljani in zunaj priporočamo najtopejeje tvrdko s šol. potrebščinami M. Tičar Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 26. Ta tvrdka postrega odjemalcem z najboljšim blagom, točno in po nizkih cenah. Podpirajmo ljudi, ki tudi nas podpirajo. Več glej ogias!

Razgled po šolskem svetu.

— Češkega namestnika kneza Thuna je profesorski zbor češke tehnike imenoval za častnega doktorja češke tehnike.

— **Državna gimnazija v Pazinu** je imela v minulem letu 172 učencev, od katerih je bilo 141 Hrvatov, 28 Slovencev, 2 Italijana in 1 Čeh.

— **Naslednik profesorja Štreklja.** Iz »Union« posnemamo sledeče poročilo, ki ga objavlja »Kroatische Korrespondenz«: Vsled smrti profesorja dr. Štreklja na graškem vseučilišču izpraznjena slovanska stolica za slovenski jezik in literaturo bo z novim šolskim letom zasedena. V poučenih krogih govore, da bo zanaslednika dr. Štreklja imenovan tajnik na slovenskem inštitutu dunajskega vseučilišča dr. Ivan Prijatelj.



Globoko užaljeni javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša predobra mati, ozir. stara mati, sestra in teta. gospa

Antonija Kraigher roj. Delost

danes ponoči po dolgi in zelo mučni bolezni večkrat previdena s svetotajstvi za umirajoče v 61. letu svoje starosti blaženo zaspala v Gospodu.

Blag ji bodi spomin!

V Hraščah p. Postojni, 10. septembra 1912.

Žalujoci ostali.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporočaj izvozna hiša **ZEFIRE** Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem. Vzorci na željo franko. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Kranjako.

Št. 3013.

Na enorazredni ljudski šoli na Gori pri Sordražici razpisuje se v stalno nameščenje učno in voditeljsko mesto z zakonitimi prejemki in prostim stanovanjem.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso bili stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potem do 12. oktobra 1912.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, 4. septembra 1912.



Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je iskreno ljubljena soproga ozir. mati, hči, sestra, svakinja, gospa

Julijana Rajšp, nadučiteljeva soproga

dne 9. septembra 1912 ob 1/412. uri po noči po dolgi bolezni, previdena s sv. zakramenti, v 36. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage rajne je bil v četrtek, dne 12. septembra t. l., ob 5. uri popoldne od cesar Franc Jožefove bolnišnice na mestno pokopališče v Ormožu.

Sveta maša zadušnica se je brala v ormoški župnijski cerkvi v petek dne 13. t. m. ob 6. uri zjutraj.

Ormož-okolica, v septembru 1912.

Josip Rajšp, nadučitelj, soprog; Milan, Zoran, Marica, Vlasta, otroci; Jožef Koropec, posestnik, oče; Marija Koropec roj. Hajšek, mati; Režika Wirth roj. Koropec, sestra; Ivan Koropec, učitelj, Franc Koropec, posestnik, Rihard Koropec, namest. konc. prakt., bratje; Jožef Wirth, svak; Slavka Koropec roj. Zalokar, Luitgarda Koropec roj. pl. Schlieben, svakinja.



Učiteljska tiskarna v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporočaj sledeče mladinske spise:

A. Rapè: Mladini, I. zvezek.
Spisi Mišjakovega Julčka, I., II., III. zv.
E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. zvezek.
J. Slapšak: Turki pred sv. Tilnom.
A. Rapè: Dane.
J. Ribičič: Kraljestvo čebel.
M. Gregorič: Otroški oder. IX

Vsaka šola naj bi imela vsaj po toliko izvodov teh najboljših mladinskih spisov, kolikor ima razredov.

Ceniki zastonj in poštnine prosto.



Učiteljska tiskarna v Ljubljani, r. z. z. o. z. Frančiškanska ulica št. 8

priporočaj

vse potrebne tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole

Te tiskovine so veljavne za Kranjsko, Štajersko in Primorsko.

III Ceniki zastonj in poštnine prosto. III

Jernej Bahovec

naslednik: IVAN GAJŠEK

- trgovina s papirjem - Sv. Petra cesta št. 2.

priporočaj slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

poleg „Figovca“

priporočaj svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za solske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna stek arska dela, tudi nova šolska poslopja
na deželi itd.

Knjigoveznica

Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporočaj vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice.

Cene zmerne, delo solidno.

Sukna

in

modno blago

za moške in ženske obleke priporočaj firma

Karel Kocian

tvornica za sukno v Humpolcu (Češka).

Vzorci franko.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporočaj slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Znamenje
pravega Franckovega dodatka za
kavo je kavni mlinček. — Nahajajo
se pa tudi ponaredbe. — Tedaj pozor
pri nakupu!

Pravi : Franck: izdeluje se iz naj-
boljših sirovin.

Tovarna v Zagrebu.

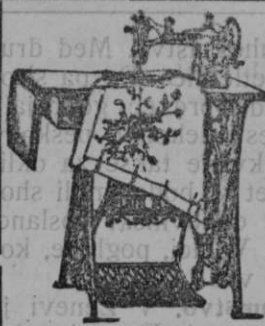
el im 119/24574



J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta



Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

Pletilni stroji.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Uči-
teljskega konvikta v Ljubljani.
registrov na zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta K 125.967-75.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3.
popoldne in vsako soboto od 6.—7 zvečer.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči
zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsové

učiteljeve soproge, v Novém Hradku p. Met.
(dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih dru-
štev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov čefira
kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m
za 18 K, najboljša kvaliteta 40 m za 20 K franko,
franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močne kakovosti.
Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga
zastonj in franko.

Ali ste že pridobili našemu listu novega
naročnika?

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporoča

vsakovrstne tiskovine za
knjigovodstvo

za biblioteke, meščanske, obrtne in trgovske šole.

V Ceniki zastonj in poštnine prosto. V

Učiteljska tiskarna v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8.

priporoča vse predpisane

šolske tiskovine lastne zaloge, najnovejše vzorce,
na dobrem papirju, lep tisk, po
zmernih cenah.

Ceniki zastonj in poštnine prosto.

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“,
I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige
ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne
letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prej-
šnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in uči-
teljiščniki za polovico prodajalne cene. Nečlani
pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno
prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem
Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska
Šolska Matica:

1. A. Ūrnivec: *Navodilo k I. zvezku „Ra-
čunice za obče ljudske šole“*. Cena 1 K.
2. *Spominski list* za učence in učenke, ki
dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. *Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop*.
Cena 60 vin.
4. *Trunk-Dimnik: Staršem šolske mla-
dine*. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico
znaša 4 K in se plača meseca januarja
vsakega leta.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih
društev priporoča v mnogobrojno naročanje oz.
kupovanje svoje liste in mladinske knjižice, ki
jih izdaja, zalaga in ima v svoji zalogi, in sicer:

Učiteljskega Tovariša

šolsko-politiški list.

Vseletna naročnina 10 K, upravništvo na Marije Terezije cesti št. 8.

Zvonček

mladinski list.

Vseletna naročnina 5 K, upravništvo Frančiškanska ulica št. 8.

Popotnik

pedagoški list.

Vseletna naročnina 6 K, upravništvo Primskovo pri Kranju.

Jan Legova knjižnica I. in II. zvezek:

Dane

Povest za mladino s štirimi slikami. Spisal Andrej Rapè. Spis je odlikoval
s častno nagrado občinski svet ljubljanski.

Turki pred Sv. Tilnom.

Zgodovinska povest s petimi izvornimi slikami. Spisal Julij Slapšák. Spis
je odlikoval s častno nagrado občinski svet ljubljanski.

Naročajte in širite naše liste in knjižice!

Naročajte Domače ognjišče in Našo Bodočnost!

Vodstvo Zaveze.

Gorica Ivančič in Kurinčič

Gospoka ulica 11.
(V. G. Carducci.)

modna in manufakturna trgovina.

Usojva se naznanjati uglednemu učiteljstvu posebno g. učiteljicam ročnih del, da sva založila vse potrebščine za vezenje in ročna dela. Z ozirom
na to, da sva sklenila dati primeren popust v prid učiteljskim dobrodelnim namenom, se nadejava mnogih cenj. naročil. Obenem se dovoljujeva opozarjati
p. n. ugledno učiteljstvo na krasne novosti jesenskega in zimskega modnega blaga za ženske in moške obleke. Vzorci poštnine prosto proti vrnitvi.
Priporočava se uglednemu učiteljstvu za blagohotno naklonjenost ter beleživa z odličnim spoštovanjem

Ivančič & Kurinčič.